

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Yttrande över kompletterande promemoria till betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8)

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Bakgrund och innehållet i förslaget

I promemorian föreslås en ny lag om beredskapslagring i livsmedelskedjan. Förslaget är ett alternativ till det förslag till lag om livsmedelsberedskap som lämnades i betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8). Förslaget i promemorian innebär att det i Sverige ska finnas beredskapslager av varor i livsmedelskedjan. Syftet med lagerhållningen ska vara att säkerställa tillgången till nödvändiga livsmedel, exklusive dricksvatten, om Sverige är i krig eller krigsfara eller om det till följd av en utomordentlig händelse är brist på livsmedel i landet eller finns en betydande risk för att en sådan brist ska uppstå. Ett beredskapslager ska hållas av den myndighet som regeringen bestämmer eller av en enskild som myndigheten ingår avtal med. Staten ska äga de varor som lagerhålls och få borgenärsskydd redan genom avtalet när den köper varor av en enskild lagerhållare. Ett förstärkt skydd mot enskilda lagerhållares borgenärer ska gälla bland annat vid höjd beredskap. Tystnadsplikt ska gälla bland annat för den som deltagit i en enskilds verksamhet att på uppdrag av en myndighet hålla ett beredskapslager och som genom deltagandet får reda på känsliga uppgifter.

Konsekvenser för företag

Inget anges om konsekvenser för företag av delförslaget att föreskrifter ska få meddelas om skyldighet för en enskild lagerhållare att lämna uppgifter om lagret till den ansvariga myndigheten. Det anges att konsekvenserna för företag som håller beredskapslager i allt väsentligt kommer bero på avtalsvillkoren. För företag som vid användning av lagren får tillgång till exempelvis en viktig insatsvara innebär förslagen i promemorian att de helt eller delvis kan fortsätta sin produktion även vid störda förhållanden. Även företag i efterföljande led i livsmedelskedjan får då större möjligheter att fortsätta tillverka och distribuera livsmedel. Företag som har fordringar på lagerhållande företag påverkas av de bestämmelser om sakrättsligt skydd som föreslås. Bestämmelserna innebär att borgenärsskyddet försvagas. Ingen kvantifierad beskrivning av kostnadspåverkan för företag anges. Ingen beskrivning av påverkan på företagens intäkter anges. Det anges att regeringen ska besluta vilka varor som ska lagras och var. Dessa beslut anges kunna påverka företagets villkor och konkurrensförmåga. Eftersom volymen av de varor som lagras kommer vara begränsad kan varor behöva ransoneras när lagren används. Även om en vara som ett företag behöver i sin produktion har lagrats i det område där företaget är verksam kan det alltså inte garanteras

att företaget kommer få tillgång till varan i den omfattning som företaget skulle önska för sin verksamhet. Inget anges om särskild hänsyn till små och medelstora företag. Förutsättningarna att hitta företag som kan och vill hålla beredskapslager anges skilja sig åt beroende på vilka varor det handlar om och var i landet varorna behöver lagras. I situationer där det inte finns enskilda som kan åta sig lagerhållningsuppdrag eller där sådana lösningar skulle leda till stora merkostnader kommer den ansvariga myndigheten behöva hålla ett lager i egen regi. En sådan lösning kan ändå inkludera att hyra lagerbyggnader och att anlita privata aktörer för att ta hand om lagret.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

Det framgår att framför allt företag i livsmedelskedjan kan väntas påverkas av förslaget men i övrigt finns inte någon tydlig information om vilka företag som berörs. Det saknas kvantifierad beskrivning av kostnadspåverkan för företagen samtidigt som det är tydligt att åtminstone den uppgiftsskyldighet som föreslås kunna åläggas den som håller lager kan innebära ökade kostnader för företagen. Det går att förstå att specifika konsekvenser kan väntas ges utifrån innehåll i avtal i det enskilda fallet, men det är inte tydligt att det skulle ha varit omöjligt att göra någon form av exempelberäkning. Det är bra att det finns viss information om möjlig påverkan på konkurrens men denna beskrivning kan inte anses vara tydlig. Det finns viss information om att enskilda lagerhållare ska bidra med uppgifter till uppföljning, men i övrigt saknas det information om hur och när förslagets konsekvenser kan utvärderas. Som refererats ovan har det angetts att i fall där det inte går att finna företag som är beredda att lagra varor kan det bli aktuellt att ansvarig myndighet håller lager i egen regi. Detta kan enligt Regelrådet ses som en viss beskrivning av en åtgärd för att begränsa kostnader och andra negativa effekter för företag men det är inte nog för att anse att den delaspekten har blivit tillräckligt beskriven. Konsekvenser av om ingen åtgärd vidtas har inte beskrivits. Behov av speciella informationsinsatser har inte beskrivits. Inget anges om förslaget går utöver EU-rättsliga minimikrav. Som nämnts ovan saknas beskrivning av särskilda hänsyn till små och medelstora företag och påverkan på företagets intäkter. Beskrivningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten är kortfattad men kan anses tillräcklig på den generella nivån. Däremot hade det för tydlighetens skull behövts en bedömning när det gäller hur förslaget förhåller sig till EU-rättsliga minimikrav.

Övriga aspekter har beskrivits tillräckligt.

Regelrådet noterar att förslaget är en komplettering till tidigare remitterat betänkande som Regelrådet yttrade sig över den 15 maj 2024 (se Regelrådets yttrande RR 2024-43). I det yttrandet framhöll Regelrådet några delaspekter som hade behövt bli tydligare belysta. Regelrådet kan inte finna att dessa aspekter har blivit ytterligare belysta i den nu remitterade promemorian.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 22 oktober 2025.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Hans Peter Larsson, Roland Sigbladh och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av Per Högström.

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Per Högström
Föredragande